

Natuurtoets bestemmingsplan Berg en Bos

Toetsing van het bestemmingsplan aan de wet- en regelgeving voor natuur

Concept

Gemeente Apeldoorn

Grontmij Nederland B.V.
Rotterdam, 4 maart 2013

Verantwoording

Titel	:	Natuurtoets bestemmingsplan Berg en Bos
Subtitel	:	Toetsing van het bestemmingsplan aan de wet- en regelgeving voor natuur
Projectnummer	:	
Referentienummer	:	
Revisie	:	C1
Datum	:	4 maart 2013
Auteur(s)	:	drs. E.F. Thomassen
E-mail adres	:	eric.thomassen@grontmij.nl
Gecontroleerd door	:	
Paraaf gecontroleerd	:	
Goedgekeurd door	:	
Paraaf goedgekeurd	:	
Contact	:	Grontmij Nederland B.V. K.P. v.d. Mandelelaan 41-43 3062 MB Rotterdam Postbus 4381 3006 AJ Rotterdam T +31 88 811 40 00 www.grontmij.nl

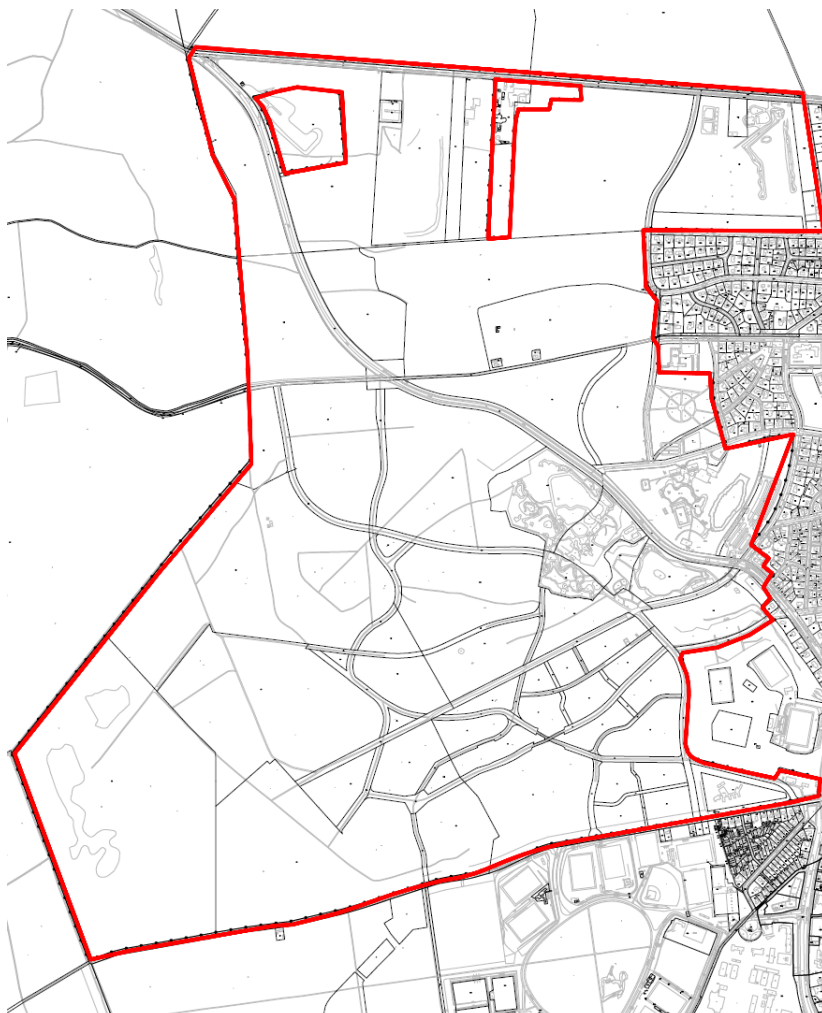
Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel	5
1.3	Detailniveau	5
2	Uitgangspunten bestemmingsplan	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Bepalingen bestemmingsplan	6
2.2.1	Zonering	6
2.2.2	HAPS	8
2.2.3	Bouwplannen Park Berg en Bos	8
2.2.4	Bouwplannen Apenheul	8
3	Wettelijk kader	10
3.2	EHS	12
4	Relevante Natura 2000-gebieden	13
4.1	Afbakening gebieden	13
4.2	Natura 2000-gebied Veluwe	14
4.2.1	Gebiedsbeschrijving	14
4.2.2	Begrenzing en oppervlakte	14
4.2.3	Instandhoudingsdoelstellingen	15
4.2.4	Ligging natuurlijke habitats	17
4.2.5	Ligging leefgebieden Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten	17
5	Effectanalyse en toetsing	18
5.1	Inleiding	18
5.2	Effectanalyse	18
5.2.1	Vernietiging door ruimtebeslag, versnippering door doorsnijding leefgebieden	18
5.2.2	Vermesting en verzuring door stikstofuitstoot	18
5.2.3	Verstoring door geluid of licht	19
5.2.4	Verdroging dan wel vernatting door verstoring van de waterhuishouding	20
5.2.5	Verontreiniging	20
6	EHS	21
7	Conclusies en aanbevelingen	23
7.1	Conclusies	23
7.2	Aanbevelingen	23
8	Literatuur	24

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het kader van de actualiseringplicht uit de Wet ruimtelijke ordening worden de vigerende bestemmingsplannen voor het gebied Park Berg en Bos en de omgeving vernieuwd. Het plangebied (zie Figuur 1) omvat de bos- en natuurgebieden aan de westzijde van Apeldoorn, grotendeels in eigendom van de gemeente. Het plangebied vormt de overgang tussen het bosgebied van de Veluwe aan de westzijde en de bebouwing van Apeldoorn aan de oostzijde. De Veluwe, een Natura 2000-gebied, is het grootste vrijwel aaneengesloten bos- en heidegebied van Nederland. Het landschap binnen het plangebied wordt gekenmerkt door de ligging tegen de stuwwal en bestaat uit bosgebied, afgewisseld door enkele open heidegebieden. Het overgrote deel van het bosgebied bestaat uit naaldboutbossen. Het grootste deel van het plangebied maakt onderdeel uit van het beschermde Natura 2000-gebied De Veluwe.

Figuur 1.1 Plangebied.

Het plangebied grenst aan de noordwestzijde aan de bossen van de Kroondomeinen, de Amersfoortseweg vormt hier de plangrens. Aan de westzijde grenst het plan aan het bestemmingsplan Veluwe West. Aan de zuidzijde vormt de Asselsestraat de grens. Globaal gezien vormt de bebouwingsrand van Apeldoorn de oostelijke plangrens.

Centraal binnen het plangebied ligt het Park Berg en Bos. Hieronder vallen de meest intensief gebruikte delen als de Apenheul, de parkvijver, Stayokay en het Bosbad. Deze delen liggen buiten de Natura 2000 begrenzing. Het sportcomplex van AGOVV en de Koningin Julianatoren zijn buiten het bestemmingsplan gehouden. De gebieden ten noorden, westen en zuiden van het plangebied maken overwegend deel uit van het Bestemmingsplan Veluwe. Het sportcomplex rond AGOVV maakt deel uit van het Bestemmingsplan Laan van Spitsbergen 2. Aan de westkant van Apeldoorn liggen nog andere bovenlokale voorzieningen zoals Paleis Het Loo, en ook belangrijke werkgelegenheidsfuncties als de Willem-III kazerne, het Rijksgebouwencomplex en de Verzekeringskamer aan de J.F. Kennedylaan. Deze voorzieningen liggen allen in de rand van de Veluwe en maken onderdeel uit van een structuur van open ruimtes aan de oostkant van het Veluwemassief.

1.2 Doel

Het doel van de natuurtoets is om inzicht te krijgen in de effecten die activiteiten, voor zover die binnen het bestemmingsplan mogelijk gemaakt worden, kunnen hebben op de aanwezige natuurwaarden. Hierbij worden de geldende kaders van de Natuurbeschermingswet, de Flora- en faunawet en de spelregels voor EHS gehanteerd.

Voor zover het kader de Natuurbeschermingswet is, kan de natuurtoets geïnterpreteerd worden als voortoets. De voortoets biedt inzicht in de vraag in hoeverre significant negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zouden kunnen optreden en of daarvoor in een latere fase nog een nadere toetsing (verslechteringstoets of passende beoordeling) nodig is.

Voor zover de spelregels voor EHS het kader zijn, kan de natuurtoets gelezen worden als “Nee, tenzij ...” toets, waarmee eventuele aantasting van EHS getoetst wordt.

1.3 Detailniveau

Op grond van de Natuurbeschermingswet dienen plannen of handelingen die van invloed kunnen zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden beoordeeld te worden in het licht van de Natuurbeschermingswet. Hiervoor zijn de instrumenten voortoets en habitat-toets in het leven geroepen. Het detailniveau van een toets moet passen bij het detailniveau van het plan of project. Voor een concreet project is meestal gedetailleerde informatie nodig. Voor ruimtelijke plannen ligt dit anders. Plannen kunnen heel verschillend van karakter zijn. Dit werkt door in de bijbehorende toets. Bij een plan met een hoog abstractieniveau, bijvoorbeeld een provinciale structuurvisie, hoort een globale toets, die meer het karakter heeft van een risico-inventarisatie voor latere plannen of besluiten.

Voor ontwikkelingen die nog onzeker zijn en voor de lange termijn zijn gepland, volstaat het om op hoofdlijnen na te gaan of er kans is op aantasting en of er maatregelen beschikbaar zijn om dat te voorkomen. Bij een gedetailleerd plan, waarin nieuwe ontwikkelingen al concreet zijn, moet de informatie in de toetsing ook gedetailleerd zijn. Er moet dan blijken dat er (al dan niet met mitigerende maatregelen) geen aantasting van natuurlijke kenmerken zal plaatsvinden.

2 Uitgangspunten bestemmingsplan

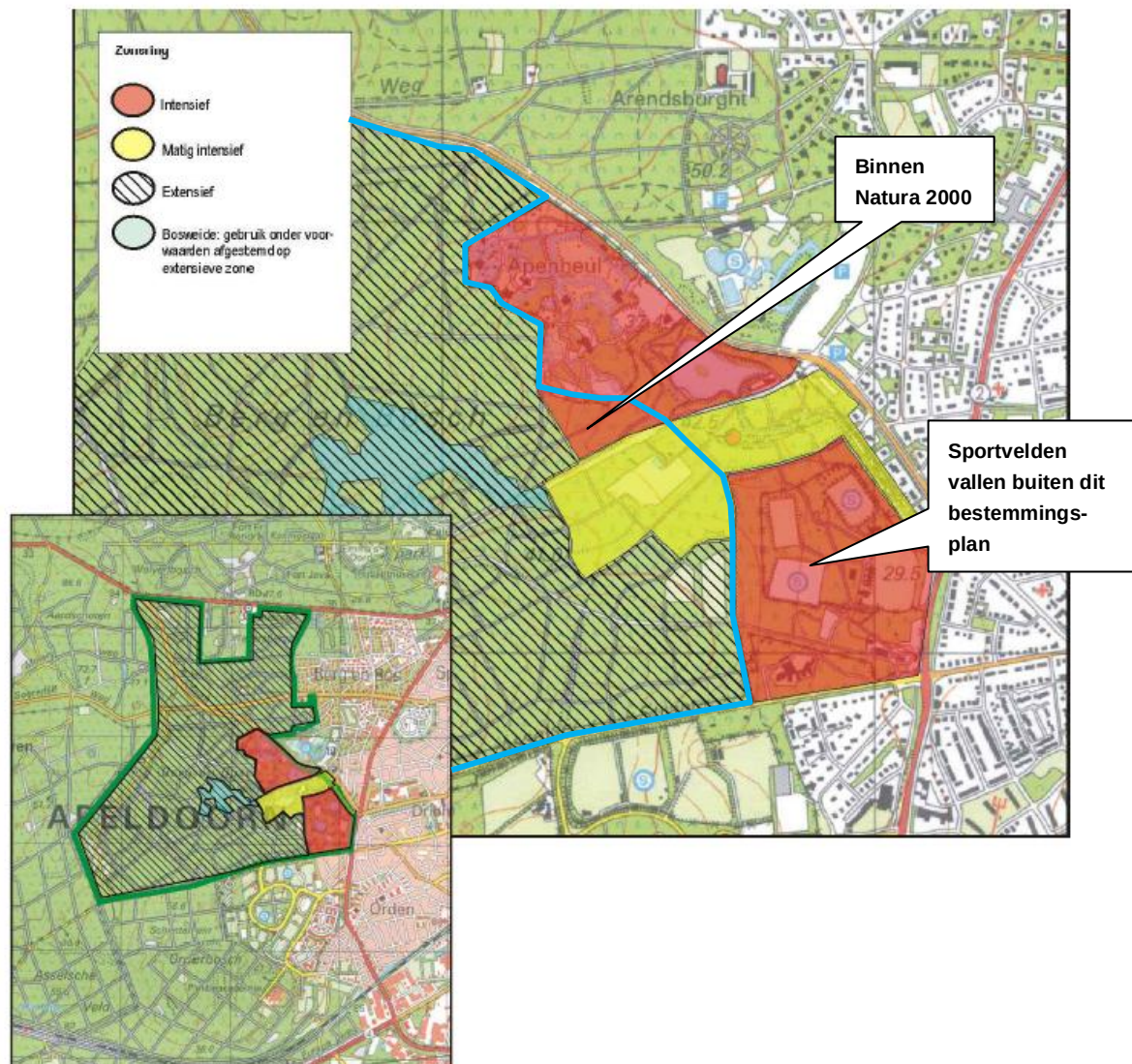
2.1 Inleiding

De bepalingen in het vernieuwde bestemmingsplan Berg en Bos zijn vooral bedoeld om de functie en het gebruik van het plangebied te bestendigen. Voor het park Berg en Bos wordt een zonering van intensief gebruik (stadspark) naar extensief gebruik (natuurpark) opgenomen. Dit uitgangspunt past binnen de gedachte van reconstructie van het park, waarbij duurzaamheid en natuurlijkheid een belangrijke rol spelen, maar is ook een uitvloeisel van de natuurwetgeving. Hieronder worden bepalingen die nieuw zijn ten opzichte van de huidige situatie weergegeven voor zover er mogelijk een consequentie is voor de voorliggende toets.

2.2 Bepalingen bestemmingsplan

2.2.1 Zonering

In de Beheervisie Berg en Bos (gemeente Apeldoorn, 2007) is een voorstel gedaan voor zonering van Berg en Bos van intensief gebruik (stadspark) naar extensief gebruik (natuurpark). Zonering is bedoeld om duidelijkheid te verschaffen welke maatregelen, activiteiten, evenementen etc. waar kunnen plaatsvinden. Dit wordt mede ingegeven door de natuurwetgeving, maar ook door de wens om een goede overgang te kunnen waarborgen tussen stedelijke invloedssfeer en Veluwe waarden. Met de zonering wordt bijgedragen aan het bereiken van instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied de Veluwe en wordt aangesloten bij het Veluwe 2010 beleid. De zonering wordt overgenomen in het vernieuwde bestemmingsplan.

Figuur 2.1 Zonering Berg en Bos (bron: Beheersvisie Berg en Bos). Blauwe lijn: begrenzing Natura 2000.

Zone intensief gebruik

Deze zone is bestemd voor intensievere vormen van natuur- en dagrecreatie. Het gebied ligt vrijwel geheel buiten de begrenzing van Natura 2000-gebied, maar wel binnen de EHS. Een klein deel direct ten zuiden van de ligt binnen Natura 2000 (zie Figuur 2.1). In dit gebied liggen onder meer het Bosbad, de Apenheul, het park met de vijver en de Stayokay. Ook passen hier het Natuurhuis, sporten in het groen, een volwaardige horecavoorziening en evenementen met een publiek karakter. Eventueel ook vergroting van bouwmogelijkheden, waarbij inbedding in natuurlijke en landschappelijke omgeving een vereiste is.

Zone matig intensief gebruik/dagrecreatief medegebruik

Hieronder vallen de Sprengvallei, het parkgebied ten zuiden van de Jubileumlaan, de speelwei-de en het Klimbos, samen met de Veluwse wei en het herten- en zwijnengebied. Dit gebied geldt als overgang naar het bos. De zone is bestemd voor intensievere vormen van natuur- en landschapsafhankelijke dagrecreatie en ligt binnen het Natura 2000-gebied en EHS, maar buiten de zone waarin zwaar beschermde soorten verblijfplaatsen hebben. Beperkte bouwmo-gelijkheden alleen als er geen effecten zijn op beschermde habitattypen en beschermde soorten. De zone is geschikt voor:

- klimbos, Veluwse weide;
- evenementen met een minder intensief karakter;
- optimalisering cultuurhistorische patronen;

- vergroting open terrein, mits natuurvriendelijk beheerd.

Zone extensief gebruik

Het extensieve gebied is bedoeld voor natuur en extensieve vormen van natuur en landschapsgebonden recreatie: wandelen en fietsen, met aandacht voor zichtbare elementen van cultuurhistorie en archeologie. Deze zone ligt binnen Natura 2000 en EHS en omvat ook gebieden waarin beschermde soorten verblijfplaatsen hebben. In deze zone worden geen bouwwerken gebouwd ten behoeve van recreatieve activiteiten of voorzieningen. De zone is geschikt voor:

- wandel- en fietspaden;
- evenementen met beperkt karakter (in schaal, tijd, intensiteit, bezoekersaantallen, frequentie, duur)

Zone Bosweide

De Bosweide ligt binnen de extensieve zone, in Natura 2000-gebied en EHS. De Bosweide wordt gebruikt voor organisatie van evenementen. Om negatieve effecten van deze evenementen op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 en kernkwaliteiten van de EHS te voorkomen, worden in het nieuwe bestemmingsplan normen opgenomen ten aanzien van omvang, aard, frequentie en andere details van de in de toekomst te organiseren evenementen. Uitgangspunten zijn hierbij enerzijds het bestaand gebruik en anderzijds de beheervisie voor het park Berg en Bos van de gemeente Apeldoorn.

Algemene uitgangspunt voor recreatief medegebruik is dat de activiteiten zijn gericht op beleving van natuur, natuurgerichte recreatie, kunst, cultuur en in algemene zin op beleving van de buitenruimte zonder daarbij onevenredige hinder op te roepen bij de in de natuur recreërende mensen en schade of hinder te veroorzaken aan natuur-, cultuur- of landschappelijke waarden. De grenzen die in het nieuwe bestemmingsplan worden gesteld ten aanzien van op de Bosweide te organiseren evenementen zijn:

- maximaal driemaal per kalenderjaar grootschalige evenementen (5000 - 20.000 mensen) met een (gezamenlijke) duur van de evenementen van maximaal zes dagen;
- maximaal zes maal per kalenderjaar kleinschalige evenementen (< 5000 mensen) met een (gezamenlijke) duur van de evenementen van maximaal twintig dagen;
- evenementen worden gehouden tussen 07:00 en 23:00;
- gebruik van afschermdende kunstverlichting zonder verticale lichtuitstraling en/of een horizontale lichtuitstraling tot buiten de grens van de Bosweide;
- geen toegang voor motorvoertuigen ten behoeve van het evenement anders dan in verband met aan- en afvoer van personen en/of materiaal;
- geen permanente hekken en afscheidingen welke een vrije verplaatsing van dieren tussen het evenemententerrein en het aangrenzende bosgebied belemmeren.
- Gedurende het broedseizoen (half maart – half juli) geen evenementen met geluidsinstallaties of andere activiteiten met een verhoogd geluidsniveau.

2.2.2 HAPS

Binnen het Natura 2000-gebied is een op educatie gericht gereconstrueerd prehistorisch dorpje aanwezig. In het bestemmingsplan wordt dit opgenomen als bestaand gebruik, met beperkingen om het gebruik tot het huidige niveau te beperken.

2.2.3 Bouwplannen Park Berg en Bos

De volgende aanpassingen worden opgenomen in het bestemmingsplan:

- De inrichting van het centrale voorplein aan de J.C. Wilsaan wordt in 2012 veranderd.
- Bij de entree wordt een nieuw restaurant gerealiseerd, waar naast daghoreca ook avondhoreca mogelijk wordt.
- Voor de invulling van de speelweide is er een aanzet gemaakt voor creatieve speelmogelijkheden via Cool Nature vooral gericht op educatie.

2.2.4 Bouwplannen Apenheul

De stichting Apenheul heeft plannen voor inbreiding in de komende jaren. Er staat een aantal nieuwe dierenverblijven op het programma. Deze vervangen verouderde gebouwen met dezelfde

de functie en zijn gericht op verbeteren van dierenwelzijn. Ook worden de tijdelijke kassa's bij de ingang van de Apenheul binnen enkele jaren vervangen door een definitief kassagebouw.

Op haar terrein wil Apenheul een nieuwe inrichting waarbij wordt uitgegaan van een centraal middenplein, zodat de bezoekers meer over het terrein kunnen worden verspreid.

De Apenheul heeft concrete plannen voor gebouwen van hoge kwaliteit en attractiewaarde. Het gaat om:

• Gorilla World: een passende huisvesting voor de gorillagroep	Oppervlakte 1600 m ²
• Amazonia: een gebouwen-, shelters- en eilandencomplex met apen uit het Amazone- regenwoud;	Oppervlakte 1400 m ²
• Xingu Biovariete: voor multimediale presentaties over biodiversiteit in het Amazone woud, in een gemeenschapshuis van Xingu-Indianen	Oppervlakte 800 m ²
• Gouden Apen van China: een eiland met unieke Chinese apensoort, omringd voor natuurelementen uit de oude Chinese culturen.	
• Quarantainegebouw aan de westrand	Oppervlakte 800 m ²

3 Wettelijk kader

3.1 Natuurbeschermingswet 1998

3.1.1 Inleiding

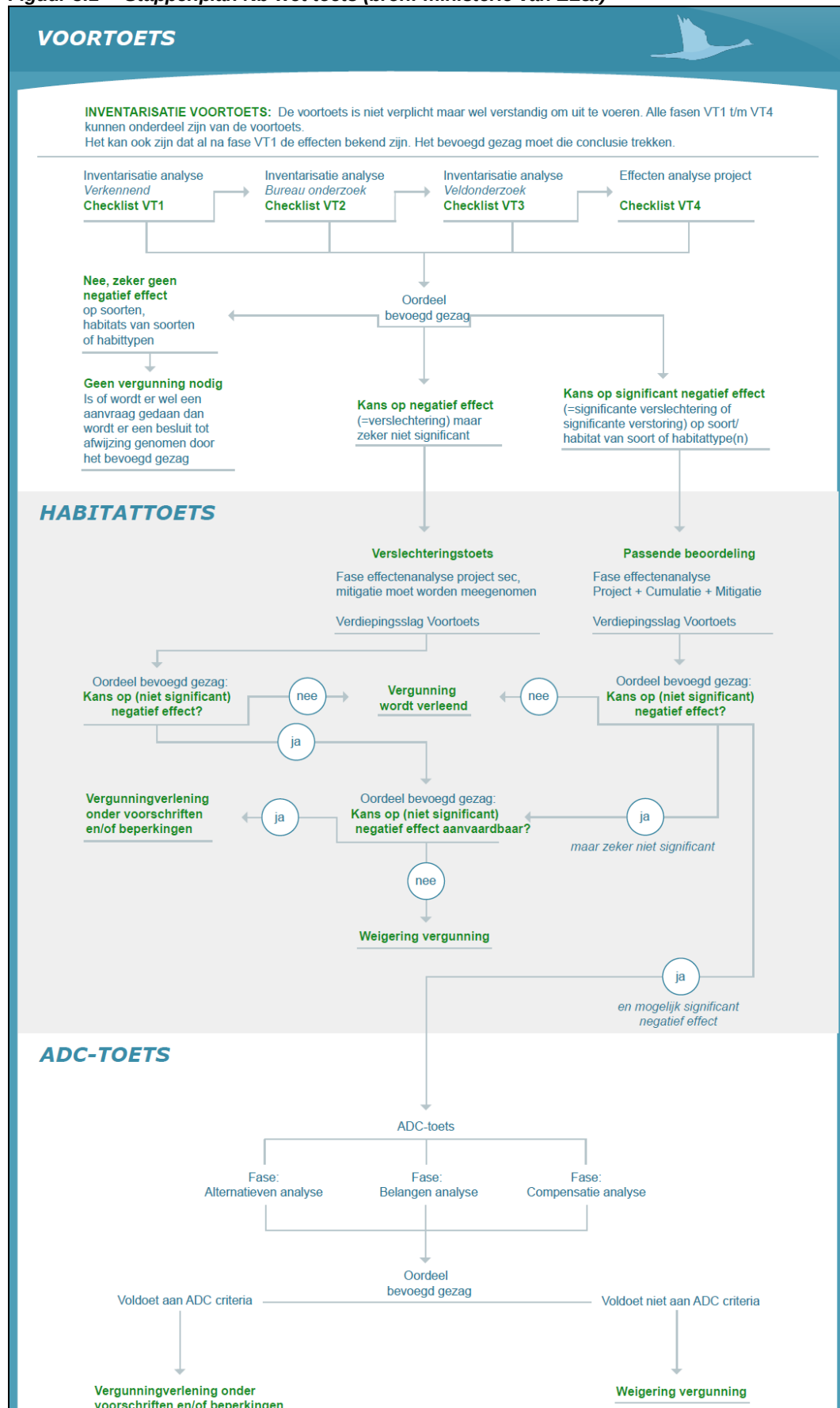
Met de inwerkingtreding van Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet) in oktober 2005 zijn door Nederland de internationale verplichtingen vanuit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving verankerd. Ingevolge artikel 10a, eerste lid Nb-wet, wijst de minister van LNV gebieden aan ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, de zogenaamde Natura 2000-gebieden.

Op grond van artikel 19d, lid 1, Natuurbeschermingswet 1998 is het verboden om zonder vergunning, of in strijd met de vergunning, projecten te realiseren die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Dit geldt tevens voor projecten of handelingen die buiten het Natura 2000-gebied plaats vinden, als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden. Gedeputeerde Staten – of in uitzonderingsgevallen de minister van EL&I – kunnen op grond van artikel 19d Nb-wet een vergunning verlenen voor activiteiten die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben. Voor plannen (bijvoorbeeld bestemmingsplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j Nb-wet nodig is. De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een zogenaamde 'Habitatoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast en de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten niet verslechtert en dat er geen significante verstoring van soorten optreedt.

3.1.2 Voortoets

De eerste stap in een Nb-wet toets is de zogeheten *oriënterende fase* (voortoets). In deze fase wordt gekeken of effecten van werkzaamheden op Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten. Tijdens de oriënterende fase worden op globaal niveau beoordelingen uitgevoerd om het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten en habitats en mogelijke effecten van een project op de instandhoudingsdoelen te bepalen. Aan de hand van de uitkomsten van de oriënterende fase wordt beoordeeld of er een nadere toets (verslechteringstoets of passende beoordeling) uitgevoerd moet worden. Het afwegingskader is hieronder schematisch weergegeven.

Figuur 3.1 Stappenplan Nb-wet toets (bron: ministerie van EL&I)

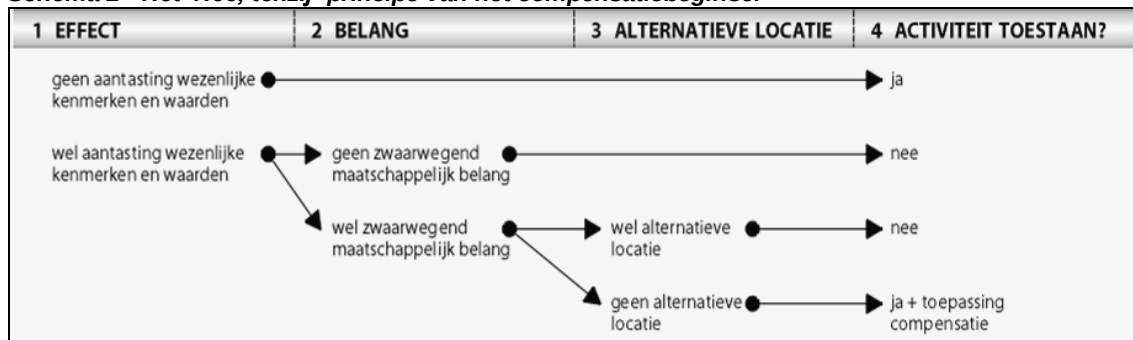

3.2 EHS

De doelen en bescherming van de EHS zijn op landelijk niveau beleidsmatig vastgelegd in de Nota Ruimte. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is op provinciaal niveau uitgewerkt tot de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) met kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden, beheersgebieden en robuuste ecologische verbindingzones. De wettelijke bescherming (WRO) van de EHS is geregeld via het bestemmingsplan. De Ecologische Hoofdstructuur voor de provincie Gelderland is vastgelegd in het Streekplan.

De afweging voor ingrepen in de EHS gaat volgens het 'Nee, tenzij-principe'. In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een EHS-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op de EHS uitkomst bieden om projecten in de EHS te realiseren. Hoewel de EHS saldobenadering in de Nota Ruimte is beschreven gaan de provincies hier op verschillende manieren mee om.

Schema 2 - Het 'Nee, tenzij'-principe van het compensatiebeginsel

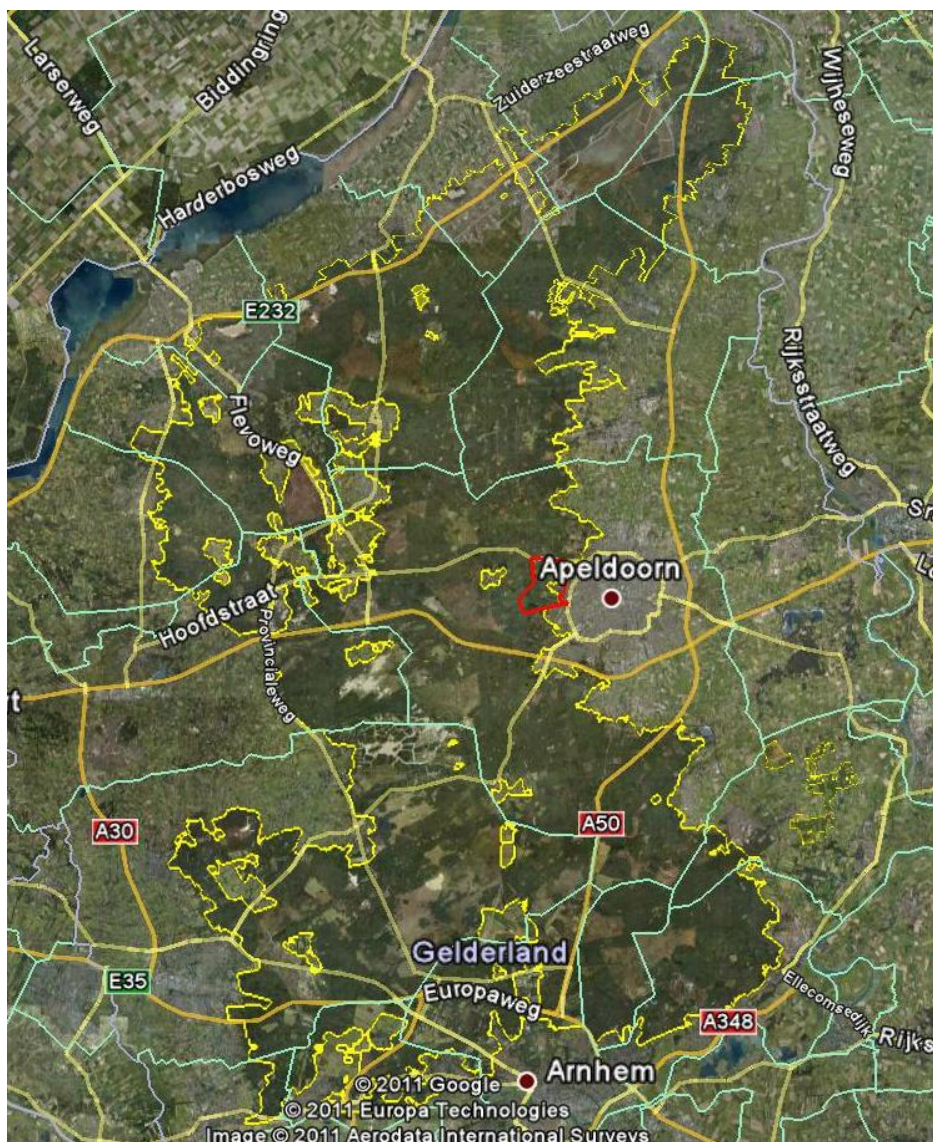

De quickscan geeft inzicht in de ligging van EHS gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van 'Nee, tenzij-procedure'.

4 Relevante Natura 2000-gebieden

4.1 Afbakening gebieden

In de nabijheid van het plangebied ligt één Natura 2000-gebied, dit is de Veluwe. Het grootste deel van het plangebied valt ook binnen dit gebied (zie Figuur 4.1 en 4.2).

Figuur 4.1 Overzicht begrenzing Natura 2000-gebied Veluwe (geel omlijnd) en de ligging van het onderzoeksgebied (rood omlijnd). Bron: Ministerie van EL&I.

Figuur 4.2 Plangebied (rood omlijnd) met begrenzing Natura 2000-gebied Veluwe.

4.2 Natura 2000-gebied Veluwe

4.2.1 Gebiedsbeschrijving

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In de voorlaatste ijstijd, zo'n 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogteverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 m boven NAP. Tot 1900 was de Noord-Veluwe één uitgestrekt stuifzandgebied. Tegenwoordig is er in totaal nog 1400 hectare stuifzand op de Veluwe. Bij Kootwijk is één van de grootste actieve stuifzandgebieden van Europa. Plaatselijk komen in de heiden natte of droge heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen (Mosterdveen) voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen.

4.2.2 Begrenzing en oppervlakte

Het Natura 2000-gebied Veluwe beslaat een oppervlakte van 91.157 ha. en wordt globaal begrensd door de plaatsen Arnhem, Wageningen, Ede, Barneveld, Lunteren, Otterloo, Putten, Harderwijk, Hattum, Apeldoorn, Dieren. Ook enkele beken nabij Wissel en Emst maken deel uit van het aangewezen gebied. Het bunkercomplex Schaarsbergen is het enige deel van het gebied dat uitsluitend wordt aangewezen als Habitatrichtlijngebied.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Veluwe is bepaald aan de hand van de ligging van de natuurlijke habitats en de leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren alsmede nieuwe natuur die noodzakelijk wordt geacht om bedreigde en schaarse habitattypen en leefgebieden van soorten te herstellen.

Voor de begrenzing van Natura2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied.

4.2.3 Instandhoudingsdoelstellingen

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip “instandhouding” wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied “tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging”. Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau.

Algemene doelen

- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.
- Behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.
- Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitattypen en soorten.
- Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.
- Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd.

Specifieke doelen

In onderstaande tabel zijn de instandhoudingsdoelen weergegeven voor de habitattypen en soorten waarvoor de Veluwe als Natura 2000-gebied is aangewezen.

Tabel 4.1 Overzicht instandhoudingsdoelen voor kwalificerende habitattypen en soorten van het Natura 2000-gebied Veluwe.

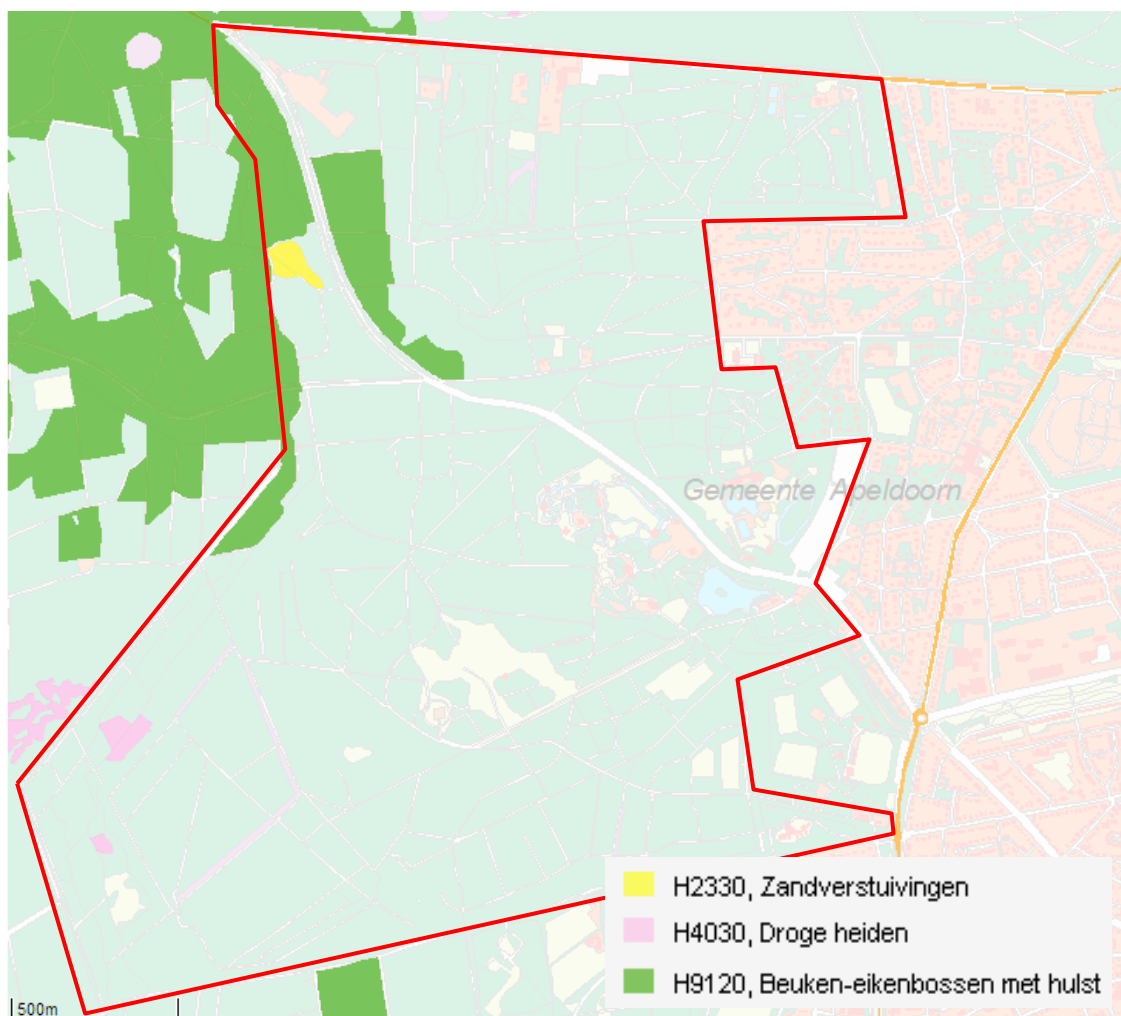
	Instandhoudingsdoel
Habitattypen	
Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Genista</i>	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Psammofiele heide met <i>Calluna</i> en <i>Empetrum nigrum</i>	Behoud verspreiding, oppervlakte en kwaliteit
Open grasland met <i>Corynephorus</i> - en <i>Agrostis</i> -soorten op landduinen	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit

	Instandhoudingsdoel
Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het Littorelletalia uniflorae en/of Isoëto-Nanojuncetea	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en kwaliteit
Dystrofe natuurlijke poelen en meren	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit
Submontane en laagland rivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis en het Callitrichio-Batrachion	Uitbreiding verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Droge Europese heide	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland	Behoud verspreiding, behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit
Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Grasland met Molinia op kalkhoudende, venige, of lemige kleibodem (Molinion caeruleae)	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Actief hoogveen	Behoud verspreiding, uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Slenken in veengronden met vegetatie behorend tot het Rhynchosporion	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Atlantische zuurminnende beukenbossen met Ilex en soms ook Taxus in de ondergroei (Quercion robori-petraeae of Ilici-Fagenion)	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit
Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukenbossen behorend tot het Carpinion-betuli	Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit
Oude zuurminnende eikenbossen op zandvlakten met Quercus robur	Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit
Habitatrichtlijnsoorten	
Gevlekte witsnuitlibel	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie tot een duurzame populatie van ten minste 500 volwassen individuen.
Vliegend hert	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Beekprik	Uitbreiding verspreiding, omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Rivierdonderpad	Uitbreiding omvang en behoud kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.
Kamsalamander	Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Meervleermuis	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Drijvende waterweegbree	Behoud verspreiding, behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.
Vogelrichtlijnsoorten: broedvogels	
Wespendief	Behoud omvang kwaliteit leefgebied 150 paren
Nachtzwaluw	Behoud omvang kwaliteit leefgebied 610 paren
IJsvogel	Behoud omvang kwaliteit leefgebied 30 paren
Draaihal	Behoud omvang kwaliteit leefgebied 100 paren
Zwarte specht	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 430 paren
Boomleeuwerik	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 2.400 paren
Duinpieper	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 40 paren
Roodborsttapuit	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 1.000 paren

	Instandhoudingsdoel
Tapuit	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 100 paren
Grauwe klauwier	Behoud omvang en kwaliteit leefgebied 40 paren

4.2.4 Ligging natuurlijke habitats

Figuur 4.2 toont de ligging van aangewezen habitattypen in de ruime omgeving van het plangebied. Binnen het plangebied zelf komen de volgende habitattypen voor: H2330 Zandverstuivingen, H4030 Droge heiden en H9120 beuken-eikenbossen met hulst.

Figuur 4.2 Aangewezen habitattypen in de omgeving van het plangebied (bron: site provincie Gelderland).

4.2.5 Ligging leefgebieden Vogel- en Habitatrichtlijnsoorten

Gezien de aard van het plangebied en het habitatype dat erbinnen voorkomt (beuken-eikenbos, droge heiden en zandverstuiving), kunnen van de aangewezen vogelrichtlijnsoorten ijsvogel, zwarte specht en wespandief voorkomen. Zwarte specht en ijsvogel zijn bij onderzoek in het kader van de bouwplannen van de Apenheul in 2006 (Mertens, 2007) ook daadwerkelijk aangetroffen. Van de habitatrichtlijnsoorten kan het vliegend hert voorkomen. Er zijn incidentele waarnemingen van deze soort uit het plangebied.

5 Effectanalyse en toetsing

5.1 Inleiding

In het algemeen kunnen de ontwikkelingen die het bestemmingsplan park Berg en Bos toelaat leiden tot de volgende effecten op Natura 2000 (bron: Effectenindicator ministerie van EL&I):

- vernietiging door ruimtebeslag;
- verstoring door lichtuitstoot;
- verdroging dan wel vernatting door verstoring van de waterhuishouding;
- versnippering door doorsnijding leefgebieden;
- verontreiniging (zware metalen, strooizout en organische stoffen);
- verstoring door geluid;
- vermesting en verzuring door stikstofuitstoot.

Inde onderstaande paragraaf wordt de relevantie van de verstoringaspecten binnen het project nader toegelicht.

5.2 Effectanalyse

5.2.1 Vernietiging door ruimtebeslag, versnippering door doorsnijding leefgebieden

De bouwplannen van de Apenheul betreffen herinrichting en vervanging van bestaande gebouwen binnen de huidige grenzen van de Apenheul en dus buiten de begrenzing van Natura 2000-gebied Veluwe. Ook de entreezone van Park Berg en Bos valt buiten het Natura 2000-gebied. In de matig intensieve en extensieve zones wordt aanleg van nieuwe paden niet toegestaan. Van ruimtebeslag binnen het Natura 2000-gebied is daardoor geen sprake.

Ook treedt er geen versnippering van leefgebieden op, er is vanaf de oostkant van het plangebied geen aansluiting op een ander natuurgebied.

5.2.2 Vermesting en verzuring door stikstofuitstoot

Vermesting en verzuring als gevolg van stikstofdepositie zijn een gevolg van onder andere uitstoot van stikstof door verkeer. Een toename van het aantal verkeersbewegingen kan dienen tot gevolg leiden tot een toename van stikstofdepositie en tot vermesting en verzuring van daarvoor gevoelige habitattypen binnen Natura 2000-gebied de Veluwe. Bij (plannen voor) ontwikkelingen die een toename van het aantal verkeersbewegingen tot gevolg hebben, dient dan ook getoetst te worden of dit leidt tot een toename van stikstofdepositie op daarvoor gevoelige habitattypen met (significante) negatieve effecten voor realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen tot gevolg.

Voor Park Berg en Bos en de Apenheul zijn de bepalingen die in het bestemmingsplan worden opgenomen niet gericht op een toename van het aantal bezoekers. Voor de zone Bosweide worden normen opgenomen die omvang en frequentie van evenementen beperken. Aangezien het aantal verkeersbewegingen bepalend is voor stikstofdepositie, kan het aantal parkeerkaartjes als maatgevend worden gezien voor stikstofdepositie als gevolg van activiteiten in het park en de Apenheul. Dit aantal is in de periode 2008-2010 wat gedaald.

Tabel 5.1 Aantal parkeerkaartjes Berg en Bos 2008-2010

2008	2009	2010
115.347	105.647	102.939

De ontwikkelingen (nieuwbouw) binnen de Apenheul zijn primair gericht op het verbeteren van het dierenwelzijn, niet op het aantrekken van meer bezoekers. Uitgangspunt is bovendien het aantal bezoekers zoals dat in het jaar 2000 (ten tijde van aanwijzing van de Veluwe als Natura 2000-gebied) was, namelijk 450.000. Sindsdien heeft het aantal bezoekers (naar beneden toe) geschommeld, maar in 2011 was het vrijwel op het niveau van 2000 met 447.000 (zie Tabel 5.2). In de tussenliggende jaren is het autoverkeer echter aanzienlijk schoner geworden, waardoor het ongeveer even grote aantal bezoekers een geringere stikstofdepositie ten gevolge heeft. Door de aard van de nieuwbouw van de Apenheul, die is gericht op dierenwelzijn, leidt het bestemmingsplan niet tot een grote toename van het aantal bezoekers. Enige stijging op termijn als gevolg van uitbreiding van horeca-activiteit en gebruik van het klimbos wordt gecompenseerd door verder schoner worden van het autoverkeer. Het bestemmingsplan leidt dan ook niet tot toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebied Veluwe.

Tabel 5.2 Bezoekersaantallen Apenheul 2000-2011.

Jaar	Aantal
2000	450.000
2001	424.000
2002	440.000
2003	400.000
2004	421.000
2005	445.000
2006	385.000
2007	416.000
2008	401.000
2009	329.000
2010	340.000
2011	447.000

5.2.3 Verstoring door geluid of licht

Toename van verstoring door geluid of licht kan worden veroorzaakt door een toename van het aantal recreanten binnen Natura 2000-gebied of direct erbuiten. Binnen het bestemmingsplan speelt dit vooral voor de zone Bosweide aangezien de Bosweide is gelegen binnen het Natura 2000-gebied Veluwe en wordt gebruikt voor organisatie van evenementen.

Ingangszone en Apenheul

De ingangszone is buiten het Natura 2000-gebied gelegen. Verbeteringen aan het entreeplein zorgen voor een betere verspreiding en geleiding van de bezoekers, maar veroorzaken geen toename van verstoring. Het klimbos is gelegen in het bos nabij een sportpark waar al een mate van verstoring door geluid optreedt. Het klimbos is echter een ander soort voorziening dan bijvoorbeeld een kinderspeeltuin. Door de aard en opzet is er meer sprake van ontdekken en beleven (Cool Nature vooral gericht op educatie) dan van massavermaak. De zonering van Berg en Bos draagt bij aan het voorkomen van verstoring van habitatrictlijnsoorten binnen de extensief gebruikte terreindelen.

De horecagelegenheid zal gevestigd worden naast het theehuis. Dit kan een locale toename van bezoekers hebben die geluid produceren, zowel overdag als s' avonds. Leefgebieden van habitatrictlijnsoorten liggen hier echter op zodanige afstand dat er geen extra verstoring door geluid optreedt. Voor horeca activiteiten gelden voorts geluidseisen om eventuele geluidhinder zoveel mogelijk te beperken.

Er treedt geen toename van geluid of licht op door bezoekers die wordt veroorzaakt door het realiseren van gebouwen in de Apenheul, doordat er inhuizige voorzieningen worden getroffen.

Gebiedsdelen binnen Natura 2000

Door de ligging van de Bosweide binnen het Natura 2000-gebied Veluwe kunnen evenementen hier in potentie een negatieve invloed hebben op instandhoudingsdoelstellingen van de Veluwe. Het gaat daarbij om mogelijke verstoring van habitatsoort vliegend hert en broedvogelsoorten zwarte specht en wespandief. In het bestemmingsplan worden beperkingen aan evenementen op de Bosweide opgenomen met betrekking tot onder andere omvang en frequentie:

- Maximaal drie maal per kalenderjaar grootschalige evenementen (5000-20.000 mensen) met een (gezamenlijke) duur van de evenementen van maximaal zes dagen;
- Maximaal zes maal per kalenderjaar kleinschalige evenementen (< 5000 mensen) met een (gezamenlijke) duur van de evenementen van maximaal twintig dagen;
- Evenementen worden gehouden tussen 07:00 en 23:00;
- Gebruik van afschermende kunstverlichting zonder verticale lichtuitstraling en/of een horizontale lichtuitstraling tot buiten de grens van de Bosweide;
- Geen toegang voor motorvoertuigen ten behoeve van het evenement anders dan in verband met aan- en afvoer van personen en/of materiaal;
- Geen van hekken en afscheidingen welke een vrije verplaatsing van dieren tussen het evenemententerrein en het aangrenzende bosgebied belemmeren.
- Gedurende het broedseizoen (half maart – half juli) geen evenementen met geluidsinstallaties of andere activiteiten met een verhoogd geluidsniveau.

Onder de voorwaarden die in het bestemmingsplan worden opgenomen, blijft het gebruik voor evenementen globaal op hetzelfde niveau als dat van de afgelopen jaren (bron: bezoekersgegevens Accres/gemeente Apeldoorn) en wordt aanvullende verstoring voorkomen.

Aanleg van nieuwe recreatieve paden in de terreindelen binnen Natura 2000-gebied wordt in het nieuwe bestemmingsplan uitgesloten. Toename van verstoring door verdere ontsluiting voor recreatie is dan ook uitgesloten.

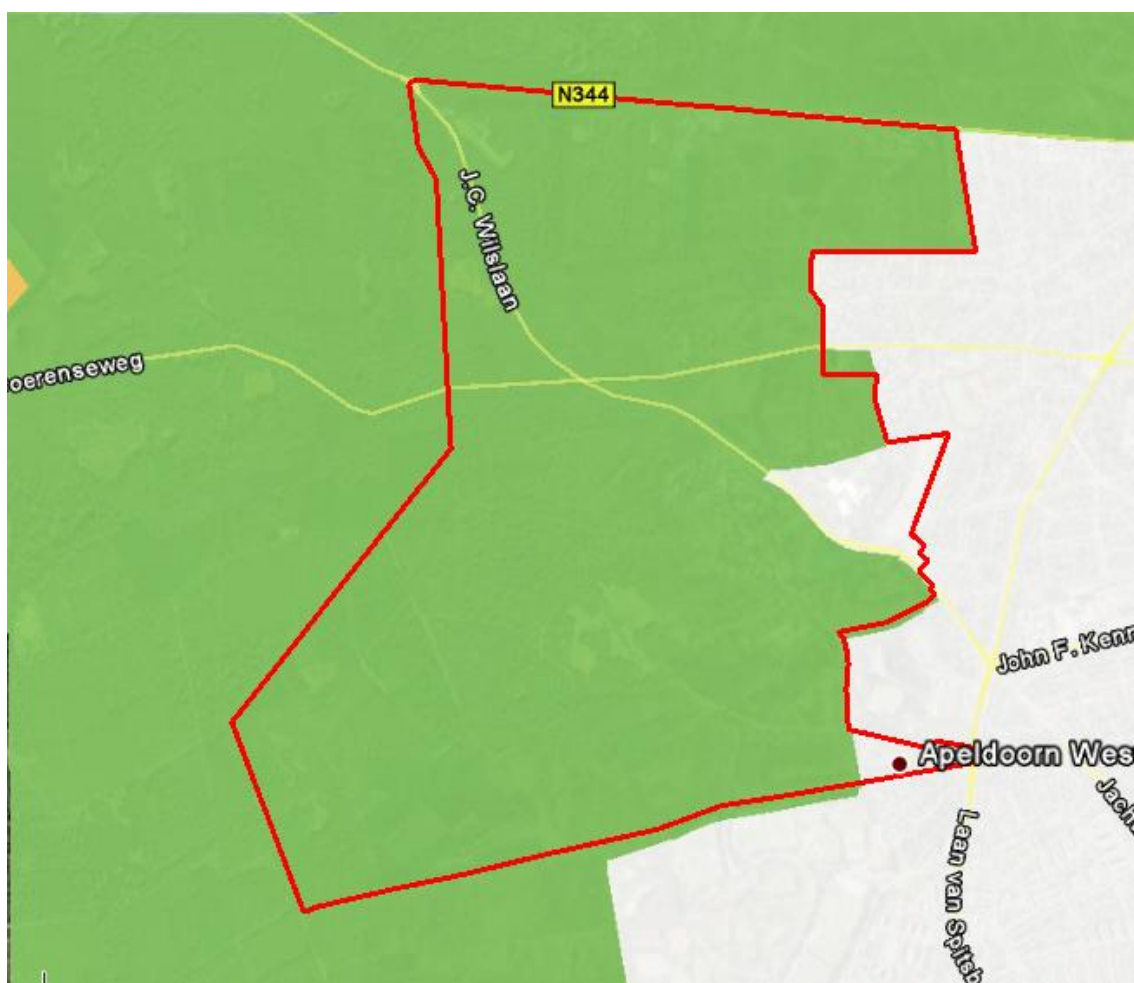
5.2.4 Verdroging dan wel vernatting door verstoring van de waterhuishouding

De activiteiten die mogelijk zijn binnen het herziene bestemmingsplan, hebben geen invloed op de waterhuishouding van het gebied. Er wordt geen extra grondwater onttrokken en niet diep gegraven. Effecten door verstoring van de waterhuishouding zijn daarom op voorhand uitgesloten.

5.2.5 Verontreiniging

Door de aanwezigheid van een grondwaterbeschermingsgebied wordt in het park al extra rekening gehouden met het voorkomen van verontreiniging. Hiertoe past de Apenheul een set maatregelen toe. De activiteiten die binnen het herziene bestemmingsplan mogelijk zijn, brengen geen nieuw risico op verontreiniging met zich mee.

Zowel de het Park Berg en Bos (inclusief de ingangszone) als de gehele Apenheul liggen binnen de EHS (zie Figuur 5.1). De begrenzing van de EHS wordt mogelijk door de provincie aangepast, waarbij delen met verweven gebruik (zoals de Apenheul) afvallen. Hiermee is in de toets nog geen rekening gehouden.

Figuur 5.1 EHS in omgeving plangebied.

In de streekplanuitwerking van de provincie Gelderland zijn voor de Veluwe de volgende voor bestemmingsplan Berg en Bos relevante kernkwaliteiten en ontwikkelingsopgaven opgenomen:

Kernkwaliteiten

- Het grootschalige samenhangende bos- en natuurgebied waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is, waarbinnen natuurlijke processen zo veel mogelijk ongestoord verlopen, en waarbinnen het beheer optimaal is afgestemd op de gevarieerde natuurdoelstellingen. Hierbij is zowel ruimte voor grote eenheden natuur en natuurbos als voor meer 'beheerde' natuur: multifunctioneel bos, heide, vennen en stuifzanden en de daarbij behorende flora en fauna.

- De uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren binnen de hele Veluwe. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe.
- De verwevenheid en het samengaan van cultuurhistorie en natuur in onder andere landgoederen, sprengen, oude landbouwenclaves, grafheuvels en hakhoutbossen.

Ontwikkelingsopgaven

- Het herstellen, ontwikkelen en verbinden van heide en heischrale vegetaties ten behoeve van hieraan gebonden soorten als reptielen en insecten.
- Het realiseren van één aaneengesloten leefgebied voor grote zoogdieren (hert, wild zwijn, das en boommarter) met verbindingen naar de uiterwaarden van IJssel en Rijn en met voldoende passeerbaarheid van de aanwezige wegen; verminderen van de lengte aan rasters; ontwikkelen van agrarische cultuurgronden tot graasweiden met prioriteit bij de "ecologische poorten".
- Aanpassen van het bosbeheer zodat een duurzame populatie van het vliegend hert zich kan ontwikkelen.
- Het terugdringen van de ammoniakbelasting op kwetsbare natuurdoeltypen.

Vanuit het kader van de "nee, tenzij ..." benadering moet beschouwd worden of ontwikkelingen die binnen het bestemmingsplan mogelijk gemaakt worden, leiden tot aantasting van kernkwaliteiten van de EHS.

Ingangszone

De ingangszone maakt feitelijk geen deel uit van het samenhangende bos- en natuurgebied de Veluwe. Kernkwaliteiten van de EHS zoals beschreven in de streekplanuitwerking zijn hier dan ook afwezig. Daarnaast verandert door de nieuwe inrichting het gebruik van de ingangszone niet wezenlijk. Aantasting van kernkwaliteiten van de EHS is hier dan ook uitgesloten.

Apenheul

De Apenheul is een afgesloten terrein dat geen open verbinding heeft met het omliggende EHS gebied. Voor grondbewonende zoogdieren uit de omgeving is gebied dan ook niet toegankelijk. Door de aard van de inrichting en het gebruik van de Apenheul is het niet geschikt voor verstoringsoefelge soorten als zwarte specht en wespandief. Uit de ecologische studie die is uitgevoerd ter voorbereiding van sloop- en bouwwerkzaamheden in de Apenheul (Ecologisch onderzoek bouw- en sloopplannen apenheul, 2010) blijkt ook dat EHS natuurwaarden niet of nauwelijks aanwezig zijn op het terrein van de Apenheul. Een aantasting van kernkwaliteiten van de EHS als gevolg van de bouw van nieuwe verblijven op het terrein is dan ook uitgesloten.

Bosweide

De Bosweide ligt binnen de begrenzing van de EHS en daarnaast ook binnen de begrenzing van Natura 2000-gebied de Veluwe. Het ligt daarmee aan de rand van het samenhangende bos- en natuurgebied waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is. Dit is een kernkwaliteit van de EHS ter plaatste en aantasting dient voorkomen te worden. In het bestemmingsplan worden voorwaarden opgenomen ten aanzien van de organisatie van evenementen en activiteiten van HAPS. Het bestemmingsplan heeft hiermee een conserverende werking en nieuwe effecten op EHS worden voorkomen. Het bestemmingsplan maakt verder binnen EHS geen ruimtelijke ontwikkeling mogelijk.

7 Conclusies en aanbevelingen

7.1 Conclusies

De herziening van het bestemmingsplan Berg en Bos omvat geen ontwikkelingen die mogelijk een (significant) negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de kwalificerende habitattypen van Natura 2000-gebied of op naburige delen van de EHS. De Natuurbeschermingswet levert op voorhand geen belemmering voor het vaststellen van het herziene bestemmingsplan Berg en Bos.

Een deel van het plangebied van Berg en Bos valt binnen Natura 2000-gebied Veluwe. Dit natuurgebied is aangewezen vanwege het voorkomen van kwetsbare habitattypen en faunasoorten. In deze Voortoets zijn globaal de effecten bepaald van de activiteiten die binnen het herziene bestemmingsplan mogelijk op de habitattypen en faunasoorten waarvoor het beschermde gebied is aangewezen. Er is een inschatting gemaakt van de effecten die naar verwachting zullen optreden in de beschermde gebieden. Geconcludeerd wordt dat geen van de mogelijke effecten in significante mate zullen optreden in het beschermde.

Ten aanzien van EHS wordt geconcludeerd dat in de delen aan de rand de relevante kernkwaliteiten afwezig zijn. In de delen waar wel kernkwaliteiten aanwezig zijn, worden effecten op EHS voorkomen door opname van voorwaarden aan activiteiten.

Aangezien uit deze voortoets blijkt dat het optreden van significante negatieve effecten op voorhand uit te sluiten is, hoeft op grond van de Natuurbeschermingswet en recente jurisprudentie aanvullend op deze Voortoets geen Passende beoordeling te worden gemaakt.

7.2 Aanbevelingen

Op grond van bovenstaande conclusies is geen vervolgprocedure inzake de Natuurbeschermingswet noodzakelijk. Er is op voorhand geen belemmering vanuit de natuurwetgeving voor de vaststelling van het bestemmingsplan.

8 Literatuur

- Mertens, 2007. Natuurtoets flora- en faunawet, voortoets vogel- en habitatrichtlijn voor drie plannen in het buitengebied van Apeldoorn.
- Mertens, 2010. Actualiserende quick scan flora- en faunawet reconstructie ingang Berg en Bos te Apeldoorn.
- Beheervisie Berg en Bos Visie op beheer en ontwikkeling van bos- en natuurwaarden van Berg en Bos. Gemeente Apeldoorn, 2007.
- Ecologisch onderzoek bouw- en sloopplannen Apenheul. Arcadis, 2010.
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/>